

Թերազրէ որ չթուշնան, պահեն իրենց հաւատքը հայութեան ազատութեան համար: Ան չուզեր որ իր եւ իր ընկերներու մահովը ընկերներ թուշնան, այլ դօտեպնդուին, խորացնեն հայ ժողովուրդի հաւատքը, որովհետեւ «մեր ուզածները անպատճառ պիտի իրականանան օր մը»:

Թորոս իր երկու նամակով կտակ մը կը ձգէ իր ընկերներուն եւ հայ ժողովուրդին, որպէսզի «չատ գործեն, աղէկ գործեն, միասին եւ համերաշխ գործեն, որ պայծառ ապագան շուտով հասնի...»:

Ի՞նչքան սէր, ինչքա՞ն դուրգուրանք դէպի հայրենիքը, դէպի հայ ժողովուրդը, դէպի ամենջուղ մարդկութիւնը, երբ կ'ըսէ. — «Թորոսները կըրնան մեռնիլ եւ պէտք է որ մեռնին, բայց անմահ են լուսաւոր գաղափարները»:

Թորոս կախաղանի առջեւ իսկ ունի մէկ ցաւ, այդ այն է, որ ժողովուրդին ծառայելու ջերմ փափաքին յազուրդ չտուած կը մահանայ: Կրծքին կը սեղմէ բոլոր հայ գործիչները անխաիր, երբ անոնք կը ծառայեն հայութեան արդար դատին:

«Երբեք չթուշնաք, միշտ բարձր պահէք յեղափոխութեան դրօշը, Հնչակեան դրօշը»:

Զմայելիի հոգի... հերոսներուն հերոսը:

*

**

Թորոս Մառուկեան եւ իր ընկերները իրենց անկաշառ, անկեղծ ու հերոսական ծառայութիւններով, թէեւ չկրցին իրենց գաղափարներուն իրաւականացումը տեսնել, ինկան անասելի բռնութեան հարուածներուն տակ, բայց իրենցմէ վերջ եկող սերունդը ողջունեց իրենց պայքարին յաղթանակը — Հայութեան արեւածագը — Սովետական Ազատ Հայաստանը: Թորոսները անմահացան իրենց մահովը:

«Նայիրի» Շաբաթաթերթ,

ՍԻՐՎԱՐԴ

Մառուկեանի առասպելական քաջագործութիւնները ժողովրդական աշուղները կը մղեն զայն դիւցապներգել: Անոնց մէջ Աշուղ Առաքելի հեղինակած տեսթամը եղած է ամենէն ժողովրդականը, զայն կու տանք ստորեւ, թուրքերէնին հետ եւ հայերէնը:

Սվագ աըր վիլայէթի, Գայսէրի Մերքէզի,
Գորգունտան քիթրէյօր, հէր եէրտէ, հերքես,
Թէք Կէօզ քէօփրիւսիմտ վուրսուն պէշ չերքէզ,
Քիմսէյէ մէյսան՝ վերմիյէն Զեւլլօ:

Նահանգ է Սերաստիա, Կեսարիա՝ Կեղրոն,
Վախէզ կը դողան բոլորն ամէն կողմ,
Թէք Կէօզ կամուրջին գարկիր հինգ չերքէզ,
Ոչ ոքի ասպարէզ չտուո՞ղ Զեւլլօ:

Գայսէրի գուրպինդէ պիր մէնկ գուրուլտու,
Էհալի մէմ օլուպ անիդէ տիրիլդի,
Հիւնիւմ էտէնլէրտէն գապթիլէր վուրուլտու
Կէօրէնլէր սէյր էթտի, ալ գանլը ԶԵԼԼՕ:

*Կեսարիոյ մօտը կռիւն սկսաւ,
Ճողովուրդն խկոյն հոն խմբուեցաւ,
Յարձակող զօրքէն ինկողներ եղան,
Տեսնողը տեսաւ, բորբ-արիւն ԶԵԼԼՕ:*

Էրնիսս տազընը գանթա՞ր մը տարթար,
Տարթարըմ տէյէնին պէլասը արթար,
Մուհասէրէնտէն չըզ, Էագայը գուրթար,
Գուրթուլմասան կիտէն՝ զընտանա, ԶԵԼԼՕ:

*Էրճիասի լեռը դանթա՞ր կը կշռէ,
Կշռեմ ըսողին՝ փորձանք կը պատէ,
Պաշարուճէն Ե՛լ, օձիքը ազատէ,
Թէ չյաջողիս՝ գնտա՛նն ես, ԶԵԼԼՕ:*

Իշինի կէօրէնլէր Մէհտի տիյօրլար,
Տարպէնի Էիյէնլէր, գարա կիյօրլար,
Ատընը պիլմիլէնլէր Ալի տիյօրլար,
Ալլահն իըտըրը, սէն սին, Էէ՛յ ԶԵԼԼՕ:

*Գործըզ տեսնողներ՝ Առաքեալ կ'ըսեն,
Հարուածդ ճաշակողներ՝ սեւեր կը հազնին,
Անունդ չգիտցողներ՝ Ալլ' է կ'ըսեն,
Աստուծոյ սուրբը դո՛ւն ես, ԶԵԼԼՕ:*

Կէչէնկիր Ալինին իամի չիւրիստիւ
Եէնի Միիր Ալինըն իամի պիւլիստիւ,
Հալէպտէն, Այնթապտէն արլը Էօրիստիւ,
Վէրմէտին քիմսէյէ՝ մէյտանը՝ ԶԵԼԼՕ:

*Թափառիկ Այիին անունը մաշեցաւ,
Նոր Մ՛հեր-Ալլիին անունը մեծցաւ,
Հալէպէն, Այնթապէն այրուճին քալեց,-
Ասպարէզ չտուր'ը անոնց դուն, ԶԵԼԼՕ:*

Պաշլարը Կիւրիւնլիւ Ծառուկեան Թորոս,
Թորոսուն վէֆիլի Թալասլը Փանոս,
Գայսէրլի Տիշլէֆ գոչագ Յովհաննէս,
Սայմատընըզ չըգան ֆէրմանը, ԶԵԼԼՕ:

*Ղեկավարն էր Կիւրիւնցի Ծառուկեան Թորոս,
Իր տեղակալն էր Թալասցի Փանոս,
Կեսարիոյ արին՝ Տիշլէք Յովհաննէս,-
Արհամարհեցիք հրովարտա՛կը, ԶԵԼԼՕ:*

Պիր պագարսըն պուրատա, պիրտէն ներտտէ,
Բեվրասըզ կեզիջօր, տադտա - տերտտէ,
Աւետիֆ տերտտիստէ, մուխասերտտէ,
Գալամատըն, չըգտըն, երլտըրըմ Զեւլլօ:

*Մէկ տեսնես՝ հոս էր, ու յանկարծ ո՞ւր է,
Անվախ կը շրջի լեռ ու ձոր ինկած,
Պաշարման շղթան Աւետիք Ձորին
Կտրեցիր անցար, շանթարձա՛կ Զեւլլօ:*

Մէյտանա չըգարսա, գոչ կեպի ետօրիւր,
Տիւրպիմի մարթիմիկ հէր եանը կետօրիւր,
Վար եւմէգտէն ալըր՝ եօգտուգա վերիւր,
Խըրսըզ տէյիլսին, րէտուլսըն՝ Զեւլլօ:

*Երբ մէջտեղ ելլէ՝ խո՛յն է կը քալէ
Իր դիտակ-դէնքով՝ աչքն է ամէն կողմ,
Գձուձ հարուստէն կ'առնէ, չքաւորին կու տայ, -
Աւազակ չէս դուն, փրկի՛չ ես, Զեւլլօ:*

Զեւլլօ տէտիֆլերի՛ եվլիա երլան,
Գանը խանչէր իլէ խայընը վուրան,
Մեք-ալիկ երիմէ ալթուն տադրտան,
Թանրընըն ալանը՝ սէնսին, մէրտ Զեւլլօ:

*Զեւլլօ կոչուածը թեւաւոր վիշապ՝
Արնածոր սուրով չարը զգեանող,
Պղինձի փոխան ոսկի բաժանող, -
Ասիւծն Աստուծոյ դո՛ւն ես, քաջ Զեւլլօ:*

Ղատտերտէն տարպէյլէյէն՝ եանըմա կելսին,
Էյլիֆտէ տամարըմտան՝ գանըմը եէսին,
Ճիւպպէսի էսկիյէնլէր եանըմա կելսին,
Լիբանըն, չուխանըն խարմանը՝ Զեւլլօ:

*Զոհերը չարին թող իմ մօտս գան,
Բարութեան երակէս թող արին առնեն,
Հագուստ չունեցողն ինձի թող փութայ, -
Ռսկիի, կերպասի դուն ամբա՛ր Զեւլլօ:*

Զայտանը գայնարտըզ, իչէմէգ օլտուգ,
Տերին տերէյի կէչէմէգ օլտուգ,
Մուխապիբիմիգի սէչէմէգ օլտուգ,
— Միլէթէ գուրպան օլանան, Զեւլլօ:

*Թէ՛յ եռացուցինք՝ խմել չկրցանք,
Խորունկ այն ձորէն անցնիլ չկրցանք,
Մատնիչը ո՞վ էր՝ երբեք չգիտցանք, -
Պիտի դուն ազգիդ զո՛հն ըլլաս, Զեւլլօ:*